FELSEFE Sınıf-10

OGM MATERYAL
ORTAÖĞRETİM GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

KONU DİN FELSEFESİNİN KONUSU VE SORULARI

Felsefe ve din, geçmişten bu yana ilişki içinde olan ve insanların ihtiyaçlarına cevap veren alanlardır. Felsefenin dine yönelmesiyle onun bir alt dalı olarak din felsefesi ortaya çıkmıştır:

Din felsefesi:

- Dini konu edinen, dinin temellerini ve öğelerini ele alan felsefe dalıdır. Kısaca din hakkında düşünme ve açıklamadır.
- Dine, ahlak ve sanat felsefelerinde olduğu gibi rasyonel, objektif ve eleştirel olarak yaklaşır.
- Dinlere karşı çıkış veya onlardan yana olma tavrı içermez.
- Felsefenin din üzerine rasyonel, tutarlı ve kapsamlı olarak düşünmesidir.
- Dinin ilke ve kavramlarını anlamaya çalışır. İnceleme alanı ilahî ve ilahî olmayan tüm dinlerdir.

Din Felsefesinin Temel Problemleri:

- Tanrı'nın varlığı ile ilgili görüşler nelerdir?
- Evren sonlu mudur, sonsuz mudur?
- Ölümden sonra yaşam var mıdır?

Tanrı'nın Varlığı Hakkında Görüşler

Teizm: Evrenin yaratıcısının Tanrı olduğunu ve Tanrı'nın doğrudan ya da dolaylı müdahale ederek din oluşturduğunu belirtir.

Deizm: Deizm, aynı teizm gibi evrenin yaratıcısı olarak Tanrı'yı görür. Ancak deizm, Tanrı'nın evreni yarattıktan sonra ona müdahale etmediği görüşündedir.

Düalizm: İkili Tanrı anlayışına sahip görüştür. İki Tanrı'nın da eşit güçlere sahip olduğunu ve birbirine indirgenemeyeceğini ileri sürer.

Politeizm: Birden çok Tanrı olduğunu ileri süren görüştür.

Monoteizm: Tanrı'nın birden fazla olduğunu savunan politeist inanışa karşın, Tanrı'nın tek olduğunu savunan görüştür.

Panteizm: Evrenin yaratıcısı olan Tanrı'nın evrenle bir ve aynı olduğunu belirtir. Evrende görülen her şeyin toplamı Tanrı'dır.

Panenteizm: Panteizm görüşüne benzer olan panenteizm görüşüne göre ise evrendeki her şeyin nedeni Tanrı'dır ve bunlar Tanrı'da içkindir. Ama Tanrı ile aynı değildir. Tanrı evrene aşkındır.

Ateizm: Tanrı'nın var olmadığını savunan görüştür. Ateizme göre Tanrı ve din, insanın düşünce gücünün sonucudur. Evreni oluşturan maddenin başlangıçtan belli ve sonsuz olduğunu belirten ateizm, evrenin Tanrı tarafından yaratılmamış olduğunu ileri sürer.

Agnostisizm: Tanrı'nın varlığı ya da yokluğu konusunda kesin bir yargıya varmanın mümkün olmadığını söyleyen görüştür. Tanrı'ya açıkça var ya da yok demek mümkün olmayacağından bu konuda yargıda bulunmaktan kaçınmanın daha doğru bir tavır olduğu düşünülür.

Tanrı'nın Varlığına Yönelik İki Ayrı Görüşün İleri Sürdüğü Akli Deliller

Düzen ve Amaç Kanıtı

Evren incelendiğinde onun her yerinde belli bir düzen olduğu görülür. Bu düzenlilik doğa yasalarıyla kolaylıkla anlaşılabilir ve belli bir amacın doğrultusunda işlediği gözlemlenmektedir. Düzen ve amaç, kendiliğinden ortaya çıkmadığına göre onu belirleyen bir varlığın olması gerekir. Bu varlık Tanrı'dır.

Kötülük Kanıtı

İçinde yaşanılan dünyada her türlü kötülük gözlemlenmektedir. Savaş, hırsızlık, afet ve hastalıklar bunlardan bazılarıdır. Tanrı, kelimenin anlamı bakımından mutlak olarak iyi olandır. Eğer Tanrı var olmuş olsaydı bu kötülükler olmayacağına göre Tanrı yoktur.

EVRENİN SONLU OLUP OLMADIĞINA YÖNELİK GÖRÜŞLER

Evrenin sonlu olup olmadığı problemi, evrenin yaratılıp yaratılmadığı problemiyle de yakından ilişkilidir. 9. yy.da İslam filozoflarından El Kindî'ye göre evren öncesiz değil sonradan olandır. Evrende var olan varlıklarda değişimler gözlendiğini bunun zaman olgusunun kanıtı olduğunu ve zamanın da evrenin sonlu olduğuna kanıt olduğunu ileri sürer. Evren sonlu olduğuna göre onun bir başlangıcı olduğunu ve bunun başlatıcısının da zorunlu olarak sonsuz bir varlık olacağını belirtmiştir. Modern bilimin gelişmesiyle din felsefesinin dışına taşan bu problem, fizikçiler tarafından da tartışılmıştır. Termodinamiğin ikinci yasası, evrenin en temel yasalarından biri olarak kabul edilir ve entropi yasası olarak bilinir. Bu yasa, evrende düzensizliğin sürekli olarak tek yönlü bir şekilde arttığını söyler.

Teistler ile ateistler arasında tarih boyunca sürmüş olan evrenin başlangıcı ve sonu olup olmadığına dair tartışmalar açısından bu yasanın önemi büyüktür. Din felsefecilerinden bazıları bu yasanın evrenin sonu olduğuna delil olduğunu söyler. Çünkü onlara göre evrende bir düzensizlik varsa ve giderek artıyorsa bu onun sonlu olduğunu gösterir.

ÖLÜMDEN SONRA YAŞAMIN OLUP OLMADIĞINA YÖNELİK GÖRÜŞLER

Din felsefesinin temel sorularından birini oluşturur. Bu problem, genel olarak ruh-beden ilişkisi çerçevesinde ruhun ölümsüzlüğü üzerinden şekillenir.

Felsefede bu probleme yönelik farklı görüşler vardır;

- Platon'a göre ruh önce de vardır sonra da var olmaya devam edecektir. Çünkü ruh hayattır ve insanın özüdür.
- Aristoteles'e göre ruh bir form olarak bedene aittir ve beden yok olduğunda o da yok olur.
- Din felsefesi ile ilgilenen filozoflar genel olarak ruh ve bedenin bir aradalığını kabul etmiştir.
- Ruhun olmadığını savunan filozoflar da vardır ve onlar için ölümden sonra yaşam yoktur.

SORULAR

SORU 1:

Din, insanlara bir inanç ve anlam bütünlüğü içinde sunduğu yaşam biçimini, bir dünya görüşü kapsamında kurallaştıran toplumsal kurumdur. Din felsefesi ise dine felsefi açıdan yaklaşır ve onu akılcı, eleştirel ve tutarlı bir biçimde sorgular.

Buna göre aşağıdakilerden hangisi dinin değil, din felsefesinin alanına girer?

A) Evrenin yaratılışını açıklamak
B) Vahyin temelini ve amacını belirlemek
C) İnsanların ahiret inancını güçlendirmek
D) İnsanların Tanrı'ya inanıp itaat etmelerini sağlamak
E) Tanrı'nın var olup olmadığını sorgulamak

Cevap: E

SORU 2:

Deizm: "Yaratıcı her şeyi yarattıktan sonra bir kenara çekilir ve yarattıklarına müdahale etmez." der.

Teizm: "Yaratıcı sürekli yaratma halindedir ve yarattıklarına müdahale eder. Yaratılan var olmak için yaratana muhtaçtır." der.

Panteizm: "Evren ile yaratıcı aynı şeydir. Bir bütündür." der.

Verilen görüşlerin ortak özelliği aşağıdakilerden hangisidir?

A) Yaratan ile yaratılanın sürekli iç içe olduğunu düşünmeleri
B) Yaratan ile yaratılanın birbirinden farklı olduğunu ileri sürmeleri
C) Yaratıcının varlığının bilinemeyeceğini düşünmeleri
D) Yaratıcının olduğunu kabul etmeleri
E) Doğa ile Tanrı'yı özdeş olarak görmeleri

Cevap: D

SORU 3:

I. Din üzerine düşünür.
II. Belli bir dine ait kuralları haklı kılmaya çalışır.
III. Dinin iddialarını akli incelemeden geçirir.
IV. Dinlerin önermelerini felsefi bakış açısıyla irdeler.

Verilen yargılardan hangilerinin din felsefesinin konusuna ilişkin olduğu söylenebilir?

A) Yalnız I
B) Yalnız III
C) II, III
D) I, II, III
E) I, III, IV

Cevap: E